NTNU
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
O-sak 6/08

16.04.2008 RE/KWB
Arkiv: 2005/507

N O T A T

Til: Styret
Fra: Rektor
Om: TTO – status og årsrapport 2007

Bakgrunn – lovendringer i 2003

Bakgrunnen for etableringen av NTNU Technology Transfer as (TTO) i 2003 var endringer i Universitetsloven som tydeliggjorde universitetets generelle ansvar for formidling og "anvendelse av vitenskapelige metoder og resultater" i samfunnet. Samtidig ble Arbeidstageroppfinnelsesloven endret og lærerunntaket opphevet. Eierrettighetene til patenterbare oppfinnelser ble overført fra forsker til institusjon. Forskerne fikk plikt til å melde inn potensielle oppfinnelser og institusjonen fikk ansvar for å forvalte oppfinnelsene til beste for samfunnet. Retten til publisering ble fastholdt, så lenge forskeren overholdt meldeplikten.

Universitetet fikk dermed en generell utfordring med hensyn til å utbre kunnskap og bidra til at den *tas i bruk* i samfunnet og en spesiell utfordring knyttet til *forvaltning* av sin intellektuelle eiendom. De tradisjonelle kanalene for kunnskapsspredning har vært via studentene og offentlig publisering. For å bidra til at kunnskapen også kommer til anvendelse, har utvikling av eksternt samarbeid med nærings- og samfunnsliv blitt sterkere vektlagt. Teknologioverføring kan også skje gjennom etablering av nye selskaper og gjennom salg av brukerrettigheter til forskningsresultater (lisenser).

Utfordringene er å stimulere til eksternt samarbeid og å skape større bevissthet om verdien av å forvalte universitetets intellektuelle eiendom til beste for samfunnet. Det handler også om å legge *organisatorisk* til rette for å støtte opp om fagmiljøenes aktivitet.

Evaluering av TTO – anbefalinger for videre utvikling

Siden etableringen i 2003 har TTO vært en pådriver og en sentral støttespiller for NTNUs ledelse og fagmiljøer i arbeidet med teknologioverføring og kommersialisering av forskningsresultater. Dels kunne man bygge på tidligere erfaringer, dels skulle et nytt selskap finne sin plass ved NTNU. For egen læring, ble det lagt til grunn at man skulle evaluere TTO etter noen års samarbeid. På oppdrag fra NTNU gjennomførte NIFU-STEP en evaluering av TTO i 2006. Evalueringen fokuserte på TTOs rolle i NTNU strategi for nyskaping og eksterne relasjoner. Kort oppsummert påpekte NIFU-STEP at det er behov for:

- å skape klarere rammebetingelser for kommersialisering ved NTNU og
- å avklare TTOs rolle i NTNUs støtteapparat for nyskaping og eksterne relasjoner.

Styret fikk skriftlig orientering om evalueringen og oppfølgingen av denne i S-sak 32/07 og S-sak 59/07. Under styrets behandling var fokus på utvidelse av aksjekapital og inngåelse av ny samarbeidsavtale. Det var dermed liten anledning til å diskutere status og utvikling. Denne O-saken gir derfor en kortfattet oppdatering. Det legges dessuten opp til at Prorektor for forskning og

nyskaping og Adm.dir. for TTO gir en muntlig orientering i styremøtet. Da styret har etterspurt selve NIFU-STEP evalueringen har vi kopiert noen eksemplarer til styret (vedlagt O-saken).

Klarere rammebetingelser for kommersialisering
NTNU har lange tradisjoner for næringslivssamarbeid og kommersialisering, spesielt fra teknologi-miljøet. Når NTNU skårer best i landet på Forskningsrådets kriterier for kommersialisering (FORNY-programmet), kan det tilskrives både organisasjonskultur og målrettet arbeid fra fagmiljøene og TTO. NIFU-STEP påpeker at det fortsatt er rom for forbedring ved å skape klarere *formelle* ramme-betingelser for kommersialisering. De anbefalte at NTNU:

- utvikler en mer detaljert IP-strategi (IP=intellectual property, norsk – intellektuell eiendom),
- utvikler et standardisert kontraktsregime,
- regulerer IP i ansettelsesavtaler og
- plasserer ansvaret i linjen for håndheving av det nye IP-regimet.

Rektor har tatt initiativ for å følge opp disse punktene. NTNU har stått sentralt i utviklingen av felles nasjonale IP-retningslinjer for universitetene. Disse ble behandlet av Styret i S-sak 15/08 og vil være førende for NTNUs framtidige IP-politikk. Hovedstyret i Forskningsrådet forventes å fastsette nye IP-retningslinjer for sin virksomhet 24. april. Rektor har nedsatt arbeidsgrupper som utvikler NTNUs IP-politikk og reviderer NTNUs standardkontrakter. Arbeidet med NTNUs arbeidsavtaler og retningslinjer for håndtering av interessekonflikter igangsettes høsten 2008. Målet er å få disse formelle rammene på plass i løpet av 2008.

En tydelig IP-politikk, med underliggende dokumenter, vil styrke NTNU i eksterne kontrakts-forhandlinger og vil gjøre det lettere å håndtere interessekonflikter internt og eksternt. Hovedfokus er imidlertid å få en tydelig IP-plattform som gir grunnlag for en offensiv satsing på utvikling av sterke relasjoner med eksterne oppdragsgivere og bidragsytere til NTNUs forskning.

TTOs rolle i NTNUs støtteapparat for nyskaping og eksterne relasjoner
NIFU STEP evalueringen bekreftet at NTNU med sin TTO, har et godt støtteapparat for kommersialisering både i norsk og internasjonal målestokk. Samtidig påpekte NIFU STEP at TTO er blitt involvert i mange interne prosesser på NTNU, til dels for å fylle hull i NTNUs interne støtte-apparat. De så derfor behov for å tydeliggjøre TTOs rolle i NTNUs arbeid med nyskaping og eksterne relasjoner og mente at NTNU sto foran et valg: Enten å satse på en breddestrategi der TTO også har ansvar for utvikling av eksterne relasjoner og kontraktshåndtering, eller en fokuseringsstrategi der TTO konsentrerer seg om sine kjerneoppgaver knyttet til kommersialisering av forskningsresultater.

I S-sak 32/07 gikk Styret inn for en fokuseringsstrategi. Valget innebærer at NTNU selv må fylle de *andre* rollene. Det er derfor behov for å styrke NTNUs støtteapparat for eksterne relasjoner og kontraktshåndtering. TTO med sin kompetanse i IP-spørsmål er en viktig del av NTNUs støtte-apparatet, men fokuseringsstrategien innebærer at ansvaret ligger hos NTNU. Et profesjonelt støtte-apparat er under oppbygging i rektors stab. Staben bistår linjeledelsen i relasjonsbygging og kontraktsspørsmål. Staben arbeider i funksjonsnettverk med fakultetene med å utvikle institusjonelt samarbeid med større næringslivsaktører (eks. Det Norske Veritas, StatoilHydro, Hydro) og med å legge til rette for et bredt samarbeid med små og mellomstore bedrifter (SMB) (eks. gjennom Ideportalen, Utspring). Som ledd i å utvikle funksjonsnettverket med fakultetene, har Rektor etablert en Arena for nyskaping og næringslivskontakt. Arenaen skal fungere som en møteplass mellom NTNU sentralt og fakultetene for å drøfte strategiske og administrative problemstillinger på dette feltet.

For TTO innebærer valget av fokuseringsstrategi at selskapet skal konsentrere seg om kjerne-virksomheten og derigjennom fylle tre sentrale roller i NTNUs støtteapparat for nyskaping og eksterne relasjoner som:

- *profesjonelt støtteapparat* for kommersialisering av forskningsresultater fra NTNU (lisenser, patenter, knoppskyting),
- *pådriver* for forskningsbasert nyskaping i fagmiljøene i samarbeid med NTNUs linjeledere og
- *faglig rådgiver* i utvikling av NTNUs strategier og tiltak for nyskaping og eksterne relasjoner (eks. IP-politikk).

Denne rolleforståelsen ble lagt til grunn da NTNU inngikk ny femårig samarbeidsavtale med TTO 2008-2012 (jfr. S-sak 59/07) og ny tjenesteavtale for 2008. Etter at avtalene ble inngått har Rektor vært spesielt opptatt av å forankre kommersialiseringsarbeidet i NTNUs linjeledelse:

- Linjeledelsens ansvar for forvaltning av regelverk og eksterne avtaler er tydeliggjort i samarbeidsavtalen og tjenesteavtalen med TTO.
- I forbindelse med ordinær generalforsamlingen i TTO 29. februar ble dekanene invitert til et seminar om hvordan TTO skal bidra til å nå NTNUs mål for nyskaping i et samspill mellom TTO og NTNUs ledelse. Rektor redegjorde for NTNUs eierforventninger til TTO.
- Rektor har også endret sammensetningen av TTOs styre. For å styrke brukerperspektivet ble to av dekanene (HF og NT) oppnevnt til nye styremedlemmer på generalforsamlingen.
- Prorektor for forskning og nyskaping har trådt ut av styret, men har nå tertialvise møter med TTOs ledelse om resultatoppnåelse, samarbeidsrelasjoner og tjenesteleveranser.

Mål for NTNUs kommersialisering – inntjening eller samfunnsnytte

Diskusjonen om universitetenes IP-politikk har satt fokus på hvorfor universitetene skal beskytte og forvalte sin intellektuelle eiendom (jfr. S-sak 15/08). Universitetene ønsker primært å beskytte og foredle sin IP for å sikre videre forskning og undervisning i egen regi og i samarbeid med eksterne parter. Mulig økonomisk gevinst ved salg av patenter, lisenser eller spin-off selskaper er sekundært. Ved å være raus i forvaltningen av sine eierrettigheter kan universitetets intellektuelle eiendom komme flest mulig til gode. Mulighetene for inntjening er med andre ord tonet ned til fordel for samfunnsnytten.

For å ivareta samfunnsinteressene, må det offentlige ikke bare i oppbyggingsfasen, men også på lengre sikt bidra til å finansiering av TTO-infrastrukturen ved universitetene. Forskningsrådets FORNY-program finansierte aktiviteter ved NTNUs TTO for 16 mill kroner i 2007. NTNU kjøpte dessuten tjenester for 6 mill kroner. Som en følge av fokuseringsstrategien, ble kjøp av tjenester fra TTO redusert med 1 mill kroner i 2008, og disse midlene ble omdisponert til styrking av Rektors stab for nyskaping og eksterne relasjoner.

Samfunnsnytten vektlegges i NTNUs mål for nyskaping og i forventningene til TTOs forvaltning av NTNUs IP (se utdrag fra tjenesteavtalen 2008 i tekstboks på neste side). NTNUs strategiske mål er kvantifisert til 20 kommersialiseringer per år innen 2010. Dette er et ambisiøst mål også sett i lys av beste praksis internasjonalt. I tråd med NTNUs strategi vil TTO først og fremst bli målt på antall kommersialiseringer, mens økonomisk mål som eksempelvis kapitalavkastning, vil være underordnet. TTO oppnådde 9 kommersialisering i 2006 og 7 kommersialiseringer i 2007. Hvor mange forskningsresultater som på denne måten blir tatt i bruk av spin-off selskaper eller ved salg av lisensrettigheter vil variere fra år til år. Ved inngangen til 2008 hadde TTO en portefølje av 81 prosjekter og ideer. Det lover godt for den videre utviklingen.

Dersom TTO kan generere inntekter fra salg av lisenser, patenter og aksjer vil det være positivt for NTNU. Det vil være en tilbakebetaling for offentlige kostnader knyttet til TTOs kommersialiserings-

arbeid og forskningsinnsatsen som ligger bak. TTOs første inntekter kom i 2007 med 400 000 kr i lisensinntekter og 5,6 mill kr i salg av aksjer. Nedsalget i ChapDrive AS gjorde det mulig for TTO å tilbakeføre 1,6 mill kr til NTNUs Institutt for energi og prosessteknikk. Slike begivenheter er viktig for å stimulere til økt nyskaping i fagmiljøene. Insentiver er også lagt inn i NTNUs inntekts-fordelingsmodell (2 mill kr til fordeling mellom fakultetene). De første årene brukte man innmeldte ideer som grunnlag. Fra 2008 ble fordelingen basert på antall lisenser og bedriftsetableringer.

I tjenesteavtalen for 2008 er TTOs rolle i forvaltningen av NTNUs IP formulert slik:

TTO skal utvikle, vedlikeholde og operere et hensiktsmessig system for forvaltning av all immaterielle rettheter som stammer fra forskning ved NTNU. Det omfatter:

- *Forvalte Partenes samlede portefølje av patenter og andre immaterielle eiendeler knyttet til forskningsresultat, ideer og/eller oppfinnelser.*
- *Kontinuerlig forsvare, vedlikeholde og utvikle patent- og annen rettighetsportefølje.*
- *Medvirke til at flest mulig patenter eller rettigheter for øvrig blir kommersielt utnyttet, og på den måten å bidra til oppfylling av NTNUs overordnede ansvar for formidling av forskningsresultat.*
- *Inngå lisensavtaler med tredjepart og på den måten å skaffe ekstern finansiering til videre forskning ved NTNU.*

TTO skal aktivt markedsføre og selge NTNUs forskningsresultater i kommersielle markeder mot potensielle kjøpere og samarbeidspartnere, nasjonalt og globalt.

Vedlegg:
Evaluering av NTNU Technology Transfer, NIFU-STEP arbeidsnotat 26/2006
NTNU Technology Transfer as Årsoppgjør 2007
NTNU Technology Transfer as Årsrapport tjenesteavtalen 2007 (inkl. nøkkeltall TTO)
NTNU Technology Transfer as Status and Perspectives – Benefits to Society